

5. Павлюк Т. І. Споживчі уподобання та реальна можливість їх задоволення / Т. І. Павлюк, В. І. Ярош // Молодий вчений. – № 12.1 (40). – С. 917-921

6. Писаревська А. К. Основні аспекти формування споживчого кошика в Україні / А. К. Писаревська // Вісник державної фінансової академії: Економічні науки. – № 1. – 2010. – С. 33 – 39

7. Про прожитковий мінімум: Закон України від 15.07.1999 р. № 966-XIV, станом на 09.09.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/966-14>.

Білобран Ганна

ст. гр. ФУПОМ-21

Тернопільський національний економічний університет

anyabilobran@gmail.com

Науковий керівник – к.е.н., доцент Русін В. М.

ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ М. ТЕРНОПОЛЯ

Місцевим бюджетам відводиться головна роль у соціально-економічному розвитку території, адже саме з них здійснюється фінансування закладів освіти, охорони здоров'я, культури, проводяться видатки на різні сфери управління та програми розвитку. Але найважливіше питання на сучасному етапі розвитку місцевого самоврядування, є забезпечення необхідними фінансовими ресурсами територіальних громад для подальшого ефективного управління видатками. Дану проблему спроможна вирішити бюджетна децентралізація. Адже вона є однією з основних умов незалежності та життєздатності органів місцевої влади. Вона збільшує можливості участі органів місцевої влади у розвитку власної території, при цьому сприяє ефективному забезпеченню суспільними послугами населення шляхом ретельнішого узгодження видатків місцевих органів влади з необхідними потребами [3].

Саме в умовах декларування бюджетної децентралізації дедалі більше дискусійних питань набувають питання щодо можливостей її повномасштабності, оцінки наслідків першого та наступних років її запровадження, подальшої реалізації з метою нарощування доходів місцевих бюджетів як основи фінансової самодостатності регіонів. Саме бюджетна децентралізація забезпечила розширення повноважень місцевих органів влади, вплинувши на дохідну базу місцевих бюджетів,

забезпечила не тільки самостійність у фінансовій сфері, але й створила умови для подальшого розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Проблематика бюджетної децентралізації в контексті виконання місцевих бюджетів за доходами, оптимізація фінансової бази органів місцевого самоврядування перебувають у центрі досліджень вітчизняних представників фінансової науки: В. Дем'янишина, О. Кириленко [2], Д. Ковалевич, З. Лободіної, І. Луніної, Б. Малиняка, Я. Руденка, В. Русіна [2; 5] та ін. Слід зауважити, що роботи вказаних науковців хоч і мають масштабний характер, проте, враховуючи сучасні реалії потребують подальшого дослідження [4].

Розглянемо більш детально вплив децентралізації на формування доходів місцевих органів влади на прикладі бюджету м. Тернополя. Обсяг доходів бюджету м. Тернополя (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) за 2015 р. становив 1301,2 млн. грн., що на 50,6 %, або на 437,1 млн. грн. більше за відповідний період попереднього року. Проведений аналіз виконання бюджету м. Тернополя за доходами у перший рік бюджетної децентралізації дає підстави стверджувати про її ефективність, незважаючи на економічну нестабільність та політичні розбіжності загалом у країні, а також найнижчі показники розвитку даної адміністративно-територіальної одиниці. Це є вагомим стимулом надалі розширювати фінансову самостійність, економічну свободу на усіх стадіях бюджетного процесу на місцевому рівні.

Таблиця 1

**Виконання дохідної частини бюджету м. Тернополя
за 2015-I півріччя 2017 рр.**

Показники	2015 рік, тис. грн	2016 рік, тис. грн	I півріччя 2017 року, тис. грн
Податкові надходження	510467	729713	466124
Неподаткові надходження	88028	96177	48010
Доходи від операцій з капіталом	13289	12673	6658
Офіційні трансферти	684934	886103	745540
Цільові фонди	4441	4445	2290

Вже у 2016 році ріст дохідної частини бюджету міста в цілому порівняно з попереднім роком склав 428400,2 тис. грн або 132,9 %. Найбільшу частку займають офіційні трансферти та податкові надходження. У 2016 році обсяг офіційних трансфертів збільшився на 201 169 тис. грн, або на 129 % у порівнянні з попереднім роком. Також у цьому році значно зросли податкові надходження майже на 220 тис. грн, або на 143 %, порівняно із 2015 роком.

У 2016 році, так як і в попередньому, найбільшу питому вагу у власних доходах бюджету міста як в цілому, так і по загального фонду займає податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), поступлення по якому становили 423427,4 тис. грн. Це майже у 2 рази більше, ніж у 2015 році [1].

Що стосується аналізу дохідної частини бюджету м. Тернополя за I півріччя 2017 року, то за звітний період бюджет міста за доходами виконано на 103,6 %. Ріст дохідної частини бюджету міста в цілому, порівняно з першим півріччям попереднього року склав 396722,9 тис. грн або 145,5 %. В структурі дохідної частини переважали податкові надходження – 466124,1 тис. грн або 36,7 % та міжбюджетні трансферти – 745540,8 тис. грн або 58,8 %.

Аналізуючи показники попередніх років, можна констатувати перевиконання запланованих показників доходів загального фонду бюджету м. Тернополя, а це переконливо свідчить про позитивні результати бюджетної децентралізації в контексті набуття органами самоврядування фінансової самостійності, що створює можливості для додаткового розвитку м. Тернополя та забезпечення добробуту територіальної громади.

Незважаючи на позитивні результати децентралізації, існує низка причин, які дуже негативно впливають на нинішню ситуацію. Тому, вважаємо за доцільно продовжувати здійснювати реформування з метою нарощування доходів місцевих бюджетів, зокрема і бюджету м. Тернополя, шляхом:

- зарахування у повному обсязі надходжень податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів;

- запровадження прозорих процедур щодо продажу та оренди земельних ділянок через відповідні аукціони з метою збільшення надходжень до бюджетів територіальних громад;

- посилення контролю за об'єктами нарахування податку на нерухоме майно;

- недопущення відміни певних субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам;

- лібералізація державного контролю за рухом коштів органів місцевого самоврядування, які знаходяться на рахунках у Державній казначейській службі;

- створення реальних фінансових стимулів щодо об'єднання територіальних громад з метою збільшення фінансової самодостатності регіонів.

Реальне втілення цих заходів дасть змогу розширити дохідну частину місцевих бюджетів, нейтралізувати негативні тенденції прийнятих законодавчих актів, не допустивши зведення досягнень перших років бюджетної децентралізації до вибіркового реформ з міркувань політичної доцільності.

Література:

1. Звіт про виконання дохідної частини бюджету м. Тернополя за 2014-2016 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rada.te.ua/normativnie-dokument/byudget_mista_ternop/52329.html.
2. Кириленко О. П. Фінансове забезпечення об'єднаних територіальних громад: стан, проблеми та шляхи їх вирішення / О. П. Кириленко, В. М. Русін // Сектори економіки в процесі реалізації державної регіональної політики : Дванадцяті регіональні та муніципальні читання : зб. матеріалів доп. міжнар. наук.-практ. конф. – Тернопіль : СМП «Тайп», 2017. – С. 55-58.
3. Розвиток бюджетного процесу в умовах економічних перетворень: моногр. / С. І. Юрій, В. Г. Дем'янишин, О. П. Кириленко [та ін.]; за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина. – К.: Кондор, 2012. – 376 с
4. Руденко Я. П. Місцеві бюджети як фінансова база місцевого самоврядування / Я. П. Руденко // Економічні науки. - 2013. - № 4. - С. 399-414.
5. Русін В. Реформування адміністративно-територіального устрою в контексті зміцнення фінансових основ місцевого самоврядування / Віктор Русін // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2013. – Вип. 4. – С. 53–62.

Бліндер Іванна

ст. гр. ФМ-12

Тернопільський національний економічний університет

iwannablinder@yandex.ua

Науковий керівник – к.е.н., доцент Лободіна З. М.

ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ СУТНОСТІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

В бюджетній системі кожної держави провідне місце займають місцеві бюджети, роль і значення яких безпосередньо зумовлені типом економічної системи, обраними цілями та пріоритетами суспільного розвитку. Основними домінантами складної і багатопланової ролі місцевих бюджетів, як зазначає О. Кириленко, є те, що вони виступають: вагомим чинником економічного розвитку і фінансової стабільності, інструментом макроекономічного регулювання; важелем здійснення перерозподільчих процесів; фінансовою базою місцевого самоврядування; інструментом реалізації державної регіональної політики; планами формування і використання фінансових ресурсів територіальних утворень; основним важелем проведення фінансового вирівнювання; головним джерелом фінансових ресурсів для утримання і розвитку місцевого господарства, вирішення місцевих проблем; з їх допомогою проходить